

Geliş Tarihi

Makalenin geliş tarihi: 14.07.2020

1. Hakem rapor tarihi: 26.07.2020

2. Hakem rapor tarihi: 24.08.2020

Kabul tarihi: 05.09.2020

YABANCI DİL OLARAK ARAPÇA ÖĞRETİMİ ARAŞTIRMALARINDA EĞİLİMLER (Araştırma Makalesi)

Gül ŞEN YAMAN (*)

Öz

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de 2000-2019 (dâhil) yılları arasında Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretimi ile ilgili yayınlanmış makalelerin incelenerek bu alandaki araştırma eğilimlerinin belirlenmesidir. Araştırmada ULAKBİM ve Google Scholar veri tabanında yer alan ve “Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretimi” alanı ile ilgili yayınları içeren 82 dergide yayınlanmış 151 makale analiz edilmiştir. Araştırma “Arap Dili Eğitimi”, “Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretimi” ve “Arapça Öğretimi” anahtar kelimeleri ile sınırlı kalmıştır. İncelemeye alınan makalelerin değerlendirme sırası yayınlandığı yıl, kurum, yazar sayısı, yöntemi, veri toplama araçları, örneklem özellikleri, veri analiz teknikleri, konu alanları ve konuları olarak belirlenmiştir. Makaleler betimsel tarama modeli çerçevesinde doküman incelemesi yapılarak incelenmiştir. Araştırmada yer alan her bir makale “Makale Sınıflama Formu” kullanılmıştır. Bu form doğrultusunda işlenen veriler SPSS 17.0 programına aktararak istatistiksel hesaplamaları yapılmıştır. İncelenen makaleler betimsel ve içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre makalelerin büyük çoğunluğunun tek yazarlı, Kuramsal (Derleme) türünde olduğu, Betimsel ağırlıklı ve örneklem grubu olarak çoğunlukla lisans öğrencileri ile çalışıldığı belirlenmiştir. Makalelerin yayınlanma yıllarına göre son beş yılda artış olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca incelenen makalelerin konuları bakımından genel olarak; Arapça öğretim yaklaşımları-metot ve yöntem, dört dil becerisi, öğrenci/öğretmen özellikleri, Arapça öğretim tarihi, farklı ülkelerde Arapça öğretimi, Arapça Öğretim Materyalleri, Dil Öğrenme Stratejileri, Ölçme Değerlendirme, Dil Öğretimi ve Teknoloji konularına yönelik eğilimde olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Yabancı Dil Olarak Arapça, Arapça Öğretimi, Arap Dili Eğitimi, İçerik Analizi, Arapça Araştırma Eğilimleri.*

*) Dr. Öğr. Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı
(e-posta: gsenyaman@gmail.com) ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0495-7814>

Trends in Arabic Teaching Research as a Foreign Language

Abstract

The aim of this study is to find out research trends in the field of "Teaching Arabic as a Foreign Language" (TAFL) in Turkey by exploring the articles that were published between 2000 and 2019. In the research, 151 articles published in 82 journals in ULAKBİM (Turkish academic network and information centre) and Google Scholar databases containing publications related to the field of "Teaching Arabic as a Foreign Language" were analyzed. The research was limited to the keywords "Arabic Language Education", "Teaching Arabic as a Foreign Language" and "Teaching Arabic". For this purpose, the Articles were evaluated in terms of their publishing dates, institution, number of authors, methods, data collection procedures, sample characteristics, data analysis techniques, subject areas and their topics. The articles were analyzed by document review method within the framework of descriptive approach and each article was subjected to descriptive and content analysis by using the "Article Classification Form". The data processed were transferred to SPSS 17.0 program and statistical calculations were carried out. According to the results, it was determined that the majority of the articles were written by single author, Theoretical (Compilation) type, mostly with undergraduate students as a descriptive and sample group. The number of published articles has increased in the last five years. In addition, in the articles examined, studies were generally carried out in Arabic teaching approaches-method a, four language skills, student / teacher characteristics, Arabic teaching history, Arabic teaching in different countries, Arabic Teaching Materials, Language Learning Strategies, Assessment, Language Teaching and Technology subjects.

Keywords: *Arabic as a Foreign Language, Arabic Teaching, Arabic Language Education, Content Analysis, Arabic Research Trends.*

1. Giriş

İnsanlar arasında iletişimin sağlanması ve toplum içerisinde bireylerin hayatlarını devam ettirebilmeleri için en önemli araç olan dildir. Dil kavramına ilişkin farklı tanımlar yapılmıştır (Fârâbi, 1989; Banguoğlu, 1974; Vardar, 1998; Gencan, 1966). Muharrem Ergin (1962) genel anlamda dili; "insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabî bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimâî bir müessesese" olarak tanımlamıştır. Meşhur Arap dil bilimcilerden İbn Cinnî ise dili, "Her toplumun maksadını ifade etmek için kullandığı ses dizileri" olarak tanımlamıştır (İbn Cinnî'den aktaran Ebu'l-Feth Osmân, 2003).

Bireyler yaşamın ilk dönemlerinde doğal dil yetenekleri ile dünyaya gelir ve ailesinden, içinde bulunduğu sosyal ortamdan ana dilini öğrenir (Özkan, 2008). Bireyin içinde bulunduğu ortamın sürekli gelişmesi ve genişlemesi ile daha çok ve farklı iletişim kurma

gereksinimi doğmaktadır. Bu sebeple de gelişen teknoloji ve kültürler arası iletişimin hızlanması ile toplumların yabancı dil öğrenme ihtiyacı da artmaktadır. Ayrıca ülkemizin diğer ülkeler ile olan kültürel, politik ve ekonomik ilişkileri her gün daha da artmaktadır. Ülkeler arası ilişkilerin devamlılığı ve bilgi aktarımının sürekliliği ülkemizde yabancı dil öğrenimini vazgeçilmez bir amaç haline getirmiştir. Anadili Arapça olan veya Arapça konuşulan ülkeler ile siyasi ve ekonomik gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda son yıllarda yabancı dil olarak Arapçanın önemi ülkemizde artmıştır.

Genel olarak Türk dünyasına bakıldığında Türklerin Arapça öğretimine İslamiyet'i kabulü ile başladığını ancak Arapça öğretimının en yoğun olduğu zaman diliminin Osmanlı dönemi olduğunu söyleyebiliriz (Demircan, 1988). Osmanlı döneminde Arapça öğretiminin plan ve programlamasına baktığımızda ise İslami öğretimin unsurlarından yararlanılarak zamanla özgün bir sistem geliştirildiğini ve bu sistemin müderris odaklı olduğunu görebiliriz. Ayrıca bu sistemde hazırlık aşamasındaki öğrencilere okutulan kitapların ezberlenmiş seviyeye gelmeden bir üst medreseye geçme imkânı verilmemiştir. Aynı şekilde sarf-nahiv ve belâğat ilim dallarından içeriği kural ağırlıklı olan kitapların ezber derecesinde okutulmuş, edebiyat ve bu dilin muasır versiyonlarına ayrı ilim dalları olarak yer verilmemiştir (Hazer, 2002). Osmanlı sonrası Cumhuriyetin ilk yıllarında kurulan İmam Hatip Okullarında verilen programlarda ise Arapça öğretimi medrese sisteminden farklılık göstermiştir. Öğrencilere kültürel ve mesleki derslerinin yanında Arapça öğretilmiştir. O dönemde dersler Emsile-Binâ metodu ile işlenmiştir (Soyupek, 2004).

Günümüzde ise Arapça öğretimi ilköğretim ikinci sınıftan son sınıfa kadar seçmeli ders olarak, İmam Hatip Ortaokullarında ise zorunlu Arapça dersi olarak okutulmaktadır. Arapça öğretiminin, bu dilin öğretiminin yoğun olduğu İmam Hatip Liselerinin 9. ve 10. sınıflarında zorunlu olarak yapılmaktadır. Bununla birlikte imam hatip liselerinin 11. ve 12. sınıflarında Arapça öğretimi Mesleki Arapça dersi adı altında yapılmaktadır. Yükseköğretim programlarında Arapça öğretimi başta İlahiyat Fakülteleri, Arap Dili Edebiyatı bölümleri, Arapça Öğretmenliği ve Mütercim-Tercümanlık bölümlerinde verilmektedir (Gültekin, 2013). Ayrıca 1992 yılı Bakanlar Kurulu kararının ardından özel öğretim kurumları Arapça öğretimine başlayabilmiştir.

Yabancı dil olarak Arapça öğretiminin ülkemizde ve yaşadığımız coğrafyada uzun bir geçmişe sahip olması ve bu dilin öğretimi ile ilgili gereksinimlerin her geçen gün artması ihtiyaca yönelik yapılan çalışmalar ve kullanılan yöntemler ile ilgili toplu bir değerlendirmeyi gerekli kılmaktadır. Alan yazında yabancı dil olarak Türkçe öğrenimiyle ilgili gerçekleştirilmiş çalışmaların içerik analizlerine ve eğilimlerine yönelik Erdem, Gün, Şengül ve Özkan (2015); Bozkurt ve Uzun (2015); Coşkun, Özçakmak ve Balcı (2012); Varışoğlu, Şahin ve Göktaş (2013); Doğan ve Özçakmak (2014) çalışmaları örnek olarak verilebilir.

Uzunoğlu 2003, 2005 ve 2015 yıllarında yayınladığı üç makalesinde ülkemizde Arap dili alanında Arap Dili ve Belagatı ile ilgili yapılmış doktora ve yüksek lisans çalışmalarının künye bilgilerini vermiştir. Aynı şekilde Kılıçkaya (2015) tarafından Arap dili

alanında 2004-2013 yılları arasında yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin künye bilgilerine dair bir çalışma yapılmıştır. Işkın ve Daşkiran (2011) tarafından gerçekleştirilen “İlahiyat Fakülteleri Arap Dili ve Belagatı Anabilim Dallarında Yapılan Lisansüstü Tezlerle İlgili Bir Değerlendirme” başlıklı çalışmada ise alan ile ilgili tezlerin içeriklerini incelemişlerdir. Alan yazın taraması neticesinde Arapça Öğretimi ve Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretimi alanında yapılan yayınların genel olarak ne yönde eğilimi olduğunun değerlendirildiği müstakil bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Odom vd. bir alanda gerçekleştirilmiş akademik çalışmaların içeriksel gelişimini gözden geçirilme yoluyla daha önce yapılan araştırma sonuçlarını ve bilimsel araştırma sürecini değerlendirmenin bilimsel gelişime büyük katkı sağlayacağını belirtir (Odom’dan aktaran Yıldız, 2016). Bu bağlamda ülkemizde yayınlanmış Arapça öğretimine dair makale çalışmalarının incelenmesi, bahsedilen alandaki bilimsel araştırma sürecine ve ileride gerçekleştirilecek çalışmalara yol gösterici olarak katkı sağlayacağı ifade edilebilir.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Deseni

Bu araştırma nitel desende Betimsel Tarama Modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, olgu ve olayların gerçekçi ortamda ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma türüdür (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu çalışmada amaca uygun olduğu gerekçesiyle Betimsel İçerik Analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi genel olarak çok sayıdaki metin içeriklerinin ortak yönlerini ortaya çıkarmak amacıyla, önemli olan anlamların yapılandırılmasına ve sınıflandırılmasına yönelik, nitelden nicele doğru genelleştirmeyi sağlayan bir yorum biçimidir (Gökçe, 2006). Fox’a göre içerik analizi ise “sözel veya yazılı verilerin belirli bir problem veya amaç bakımından sınıflandırılması, özetlenmesi, belirli değişken veya kavramların ölçülmesi ve bunlardan belirli bir anlam çıkarılması için taranarak kategorilere ayrılmasıdır” (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Bu yöntem aracılığıyla Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretimi alanında gerçekleştirilen araştırmaların eğilimleri betimlenmeye çalışılmıştır.

2.2. Örneklem, Kapsam ve Sınırlılık

Çalışmada Google Scholar arama motorunda yer alan ve ULAKBİM Ulusal Sosyal ve Beşeri Bilimler Veri Tabanında taranan “Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretimi” alanında yayınları içeren 82 dergi analiz edilmiştir. Bu çalışma 2000-2019 (dâhil) yılları ve arama motorunda “Arap Dili Eğitimi”, “Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretimi” ve “Arapça Öğretimi” anahtar kelimeleri ile sınırlandırılmıştır. Bu araştırmada Eğitim Fakülteleri Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Arap Dili Eğitimi Ana Bilim Dallarında, İlahiyat Fakülteleri Temel İslam Bilimleri Bölümü Arap Dili ve Belagatı Ana Bilim Dallarında, Mütercim Tercümanlık Bölümlerinde, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü Millî Eğitim Bakanlığı

Arapça Öğretmenliği ve Özel kurumlarda görev yapan ya da o alanda doktora yapmış olan araştırmacıların yayınlamış olduğu toplam 151 makale incelenmiştir

2.3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada incelenen her bir makale Sözbilir ve Kutu (2008) tarafından geliştirilmiş ve Ozan ve Köse (2014) tarafından revize edilmiş olan “Makale Sınıflama Formu” kullanılarak içerik analizine tabi tutulmuştur. Çalışmanın amacı doğrultusunda kullanılan bu formun geliştirilmesinde McMillan ve Schumacher`in (2006) yöntem/desen sınıflamaları dikkate alınmıştır (Sözbilir ve Kutu, 2008). Bu form ayrıca çeşitli araştırmalarda da kullanılmıştır (Selçuk, Kandemir, Palancı ve DüNDAR, 2014; Baki, 2019). Araştırmaya dair güvenilirlik hesaplaması için Miles, Huberman ve Saldana`nın (2014) önerdiği “Güvenirlilik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)” güvenirlilik formülü kullanılmıştır. Araştırmanın verileri belirtilen forma göre kodlanmış ve bu kodlamalar alan uzmanı başka bir kişi tarafından da analiz edilmiştir. Yapılan karşılaştırma sonucunda araştırmanın güvenirlilik düzeyi %90 bulunmuştur. Miles ve Huberman’a göre araştırmanın güvenilir olabilmesi için kodlama tutarlığının %80 olması yeterli görüldüğünden dolayı bu çalışmanın güvenilir olduğu söylenebilir (Miles ve Huberman`dan aktaran Cresswell, 2014).

2.4. Araştırma Etiği

Bu makalenin yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuştur. Araştırma için elde edilen veriler üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmamış ve kullanılan tüm veri kaynakları kaynakçada belirtilmiştir.

3. Bulgular

2000-2019 yılları arasında Yabancı dil olarak Arapça öğretimi ile ilgili yayınlanan makaleler incelenmiş ve Arapça öğretimi ile ilgili Google Scholar arama motorunda yer alan ve ULAKBİM Ulusal Sosyal ve Beşeri Bilimler Veri Tabanında taranan dergilerde yayınlanan 151 makale betimsel içerik analizine tabi tutulmuştur. İncelenen makalelere ilişkin frekans ve yüzde değerleri tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 1. Makalelerin Yayınlandığı Yıl

Kategori	f	%	Kategori	f	%
2000	1	,7	2010	2	1,3
2001	5	3,3	2011	6	4
2002	2	1,3	2012	8	5,3
2003	2	1,3	2013	2	1,3
2004	4	2,6	2014	9	6
2005	2	1,3	2015	14	9,3
2006	0	0	2016	16	10,6
2007	4	2,6	2017	21	13,9
2008	3	2	2018	23	15,2
2009	0	0	2019	27	17,9
Toplam			151	100	

Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretimi alanında yapılan yayınların yıllara göre dağılımının verildiği Tablo 1'e bakıldığında, 2000-2019 yılları arasında yoğunluğun 2015 yılı sonrasında olduğu görülmektedir. Tabloya göre 2006 ve 2009 yıllarında Yabancı dil olarak Arapça öğretimi ile ilgili bir çalışma yapılmadığı söylenebilir. En çok yayın yapılan yıllar ise 2019 (n=27), 2018 (n=23), 2017 (n=21), 2016 (n=16) ve 2015 (n=14) olarak sıralanmaktadır.

Tablo 2. Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretimi İle İlgili Yayınlanan Makalelerin Üniversite/Kurumlara Göre Dağılımı

Üniversiteler/Kurumlar	f	Üniversiteler/Kurumlar	f
Aksaray Üniversitesi	2	Hitit Üniversitesi	2
Amasya Üniversitesi	1	İnönü Üniversitesi	4
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	2	İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi	2
Ankara Üniversitesi	4	İstanbul Aydın Üniversitesi	2
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	4	İstanbul Şehir Üniversitesi	1
Atatürk Üniversitesi	3	İstanbul Üniversitesi	11
Balıkesir Üniversitesi	1	İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi	2

Bartın Üniversitesi	5	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	1
Batman Üniversitesi	2	Karadeniz Teknik Üniversitesi	1
Bingöl Üniversitesi	2	Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi	6
Bitlis Eren Üniversitesi	1	Kırıkkale Üniversitesi	4
Cumhuriyet Üniversitesi	2	Kral Suud Üniversitesi (جامعة الملك سعود)	1
Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi	1	Mardin Artuklu Üniversitesi	2
Çankırı Karatekin Üniversitesi	2	Marmara Üniversitesi	5
Çukurova Üniversitesi	4	Milli Eğitim Bakanlığı	2
Dicle Üniversitesi	3	Namık Kemal Üniversitesi	1
Şam Üniversitesi (جامعة دمشق)	1	Necmettin Erbakan Üniversitesi	3
Diyanet İşleri Başkanlığı	1	On Dokuz Mayıs Üniversitesi	2
Dokuz Eylül Üniversitesi	5	Sakarya Üniversitesi	5
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	1	Selçuk Üniversitesi	2
Fırat Üniversitesi	3	Siirt Üniversitesi	1
Gazi Üniversitesi	20	Süleyman Demirel Üniversitesi	9
Giresun Üniversitesi	1	Şırnak Üniversitesi	1
Gümüşhane Üniversitesi	1	Uludağ Üniversitesi	2
Halep Üniversitesi (جامعة حلب)	1	Ürdün Üniversitesi (الجامعة الأردنية)	3
Harran Üniversitesi	1	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	1
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	1		
Toplam			151

Tablo 2 incelendiğinde, Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretimi alanında en çok yayın yapan yazarların bağlı olduğu kurumun Gazi Üniversitesi (n=20) olduğu görülmektedir. Gazi Üniversitesi'nden sonra en fazla yayın yapan üniversiteler İstanbul Üniversitesi (n=11), Süleyman Demirel Üniversitesi (n=9), Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi (n=6) olarak sıralanabilir. Yurt dışında yer alan üniversitelerden ise Ürdün Üniversitesi (n=3), Halep Üniversitesi (n=1), Kral Suud Üniversitesi (n=1) ve Şam Üniversitesi (n=1)'den söz konusu alanda yayın gönderilmiştir. Üniversite dışı diğer kurumlardan Milli Eğitim Bakanlığında (n=2) ve Diyanet İşleri Başkanlığı (n=1)'dan dergilere makale gönderilmiştir.

Tablo 3. Makalelerin Yayınlandığı Dergiler

Dergiler	f	Dergiler	f
Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	4	On Dokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	1
Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	1	Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (SAUIFD)	6
Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	1	Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi	1
Antakiyat / Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	1	Şarkiyat Mecmuası	3
Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	3	Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	1
Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi	1	Tarih Okulu Dergisi	1
Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi	1	The University of Kahramanmaraş Sütçü İmam Review of The Faculty of Theology	2
Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi	2	The Journal of Mesopotamian Studies (JMS)	1
Aydın Tömer Dil Dergisi	1	Turkish Studies	9
Bartın Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi	2	Turkish Academic Research Review	1
Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	1	Tasavvur / Tekirdağ İlahiyat Dergisi	1
Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	1	Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi	1
Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	1	Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi	1
Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	4	Yakın Doğu Üniversitesi İslam Tetkikleri Merkezi Dergisi	2
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	1	21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi	2
Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)	1	Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi	1
Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1	Artvin Çoruh Üniversitesi İlahiyat Araştırmaları Dergisi	1
Değerler Eğitimi Dergisi	1	Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	5
Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi	1	Oş Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İlmî Dergisi	1

Dil ve Edebiyat Araştırmaları	1	Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	1
Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi	3	The Journal of Academic Social Science Studies JASSS	2
Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	2	Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi	1
Ekev Akademi Dergisi	9	Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi - Van İlahiyat Dergisi	1
e-Şarkiyat İlmi Araştırmaları Dergisi	1	Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	2
Eskiyeni	5	Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	1
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	1	Araştırma ve Deneyim Dergisi	1
Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi	1	İlahiyat Dergisi	1
Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	4	RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi	1
Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	2	Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi	1
International Journal of Contemporary Educational Studies (IntJCES)	1	Asya Studies	1
International Journal of Kurdish Studies	1	Kastamonu Eğitim Dergisi	1
International Journal of Science Culture and Sport	2	Artuklu Akademi	1
İlahiyat Araştırmaları Dergisi	2	Darulfunun İlahiyat	1
İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	1	Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	1
İnönü University International Journal of Social Sciences (INIJOSS)	1	Rumeli İslam Araştırmaları Dergisi	1
İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	1	Mütefekkir	1
Karadeniz Teknik Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (KTUİFD)	1	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	1
Marife Dini Araştırmalar Dergisi	2	Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi	1
Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	3	Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1

Mîzânü'l-Hak: İslami İlimler Dergisi	1		
Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	3		
Nüsha (Şarkiyat Araştırmaları Dergisi)	10		
Doğu Araştırmaları	1	Toplam	151

Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretimi alanında yayımlanan makalelerin içerik analizi ile ilgili çalışmamızda toplam 82 dergi incelenmiştir. Bu dergilerin makale dağılımlarının verildiği Tablo 3 incelendiğinde söz konusu alan ile ilgili en fazla makalenin Nüsha (Şarkiyat Araştırmaları Dergisi) (n= 10)'da yer aldığı görülmektedir. Nüsha (Şarkiyat Araştırmaları Dergisi) sonrasında Ekev Akademi Dergisi (n=9), Turkish Studies (n=9), Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (SAUIFD) (n=6), Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (n=5) ve Eskiyeşi (n=5) dergisi gelmektedir.

Tablo 4. Makalelerin Yazar Sayısı

Kategori	f	%
1 Yazarlı	126	83,4
2 Yazarlı	20	13,2
3 Yazarlı	5	3,3
Toplam	151	100

Tablo 4'de Yabancı dil olarak Arapça öğretimi alanında yayımlanan makalelerin yazar sayılarının dağılımları sunulmuştur. Söz konusu alanın %83.4'lük kısmını tek yazarlı çalışmalar oluşturmaktadır. İki yazarlı (%13.2) veya üç yazarlı (%3.3) çalışmaların daha az olduğu, araştırmacıların çoğunlukla bireysel çalışmayı tercih ettiği belirtilebilir.

Tablo 5. Makalenin Dili

Kategori	f	%
Türkçe	117	77,5
Arapça	34	22,5
Toplam	151	100

Yukarıdaki Tablo 5'de Yabancı dil olarak Arapça öğretimi alanında yayımlanan makalelerin yayın diliyle ilgili bilgilere yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde, dergide yayımlanan makalelerin 117 (%77.5)'sinin Türkçe ve 34 (%22.5)'ünün Arapça olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Makalelerin Türü

Kategori	f	%
Araştırma-İnceleme	41	27.2
Kuramsal (Derleme)	104	68.9
Çeviri	6	4
Toplam	151	100

İncelemeye alınan makalelerin 41'i (%27.2) araştırma-inceleme, 104'ü (%68.9) kuramsal (derleme) türündedir. 6 makale ise (%4) çeviri çalışmasıdır. Türkiye'de yabancı dil olarak Arapça öğretimi alanında kuramsal (derleme) çalışmalarının çok fazla düzeyle gerçekleştirildiği görülmektedir. Yabancı dil olarak Arapça öğretimi alanında daha fazla araştırma-inceleme türündeki çalışmalara ihtiyaç olduğunu söylemek gerekir. Makalelerin araştırma yöntemine ilişkin frekans değerleri Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Makalelerin Araştırma Yöntemine Göre Dağılımı

Makalenin Yöntemi	f
Nicel	26
Nitel	13
Karma	2
Toplam	41

Analizi yapılmış Araştırma-İnceleme kategorisindeki makalelerin araştırma yöntemi-ne göre dağılımı incelendiğinde, daha çok nicel (n=26) yöntemin kullanıldığı sonrasında nitel (n=13) ve karma (n=2) yöntemlerinin kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 8. Makalelerin Araştırma Desenine Göre Dağılımı

Araştırma Deseni	f
Betimsel	23
DeneySEL	3
Olgu Bilim	2
Durum Çalışması	7
Tarihsel Analiz	1
Kültür Analizi	1
Gömülü Teori	1
Keşfedici	1
Rapor Edilmemiş(Diğer)	2
Toplam	41

Araştırma / inceleme kategorisine dayalı makalelerin çoğunluğu Betimsel tarama (n=23) türündedir. Bu tarama deseninin tercih edilmesi Yabancı dil olarak Arapça öğretimi alanındaki makalelerin daha çok var olan durumu ortaya çıkarmaya yönelik olduğunu göstermektedir. Diğer araştırma desenlerinde ise daha fazla tercih edilen desenleri durum çalışması (n=7), deneysel (n=3), olgu bilim (n=2) olarak sıralayabiliriz.

Tablo 9. Makalelerin Veri Toplama Araçları

Kategori	f
Anket / Ölçek	23
Başarı Testi	5
Ders Kitabı	3
Doküman	112
Görüşme Formu	4
Gözlem	2
Yarı Yapılandırılmış Metafor Formu	2
Toplam	151

Tablo 9’da makalelerde kullanılan veri toplama yöntemlerinin frekans dağılımları sunulmuştur. Tablo incelendiğinde Arapça öğretimi alanında çoğunlukla Kuramsal (derleme) türünde makale yayınlanması sebebiyle en fazla kullanılan veri toplama yönteminin Doküman (n=112) oluşu görülmektedir. Tercih edilen diğer veri toplama araçları ise anket/ölçek (n=23), başarı testi (n=5), görüşme formu (n=4), ders kitabı (n=3), gözlem formu (n=2) ve yarı yapılandırılmış metafor formu (n=2) olarak sıralanmaktadır.

Tablo 10. Makalelerin Veri Analiz Teknikleri

Veri Analiz Teknikleri	f
Betimsel (f,%,X,S)	20
t-Testi	12
Anova	8
Korelasyon	2
İçerik Analizi	2
Toplam	44

Araştırma/inceleme kategorisindeki bazı makalelerde birden fazla istatistiksel yöntem kullanılabileninden dolayı istatistiksel analiz teknikleri makale sayısından fazla olduğu görülmektedir. Bu sebeple veri analiz tekniklerinin yüzde değerleri hesaplanma-

mıştır. Tablo 10 incelendiğinde makalelerde kullanılan veri analiz tekniklerinin sırasıyla; Betimsel (n=20), t-testi (n=12), Anova (n=8), Korelasyon (n=2) ve İçerik Analizi (n=2) şeklinde olduğu görülmektedir.

Tablo 11. Makalelerin Örneklem Grupları

Kategori	f	Kategori	f
Okulöncesi	1	Ortaöğretim Öğrencileri	7
Lisans	60	Öğretmen + Ortaöğretim Öğrencileri	2
Lisansüstü	1	Öğretim Elemanı + Lisans Öğrencileri	2
Öğretmen	4	Dini Yüksek İhtisas Merkezi Öğrencileri	1
Medrese Öğrencileri	6	Belirtilmemiş	31

Örneklem gruplarının belirtildiği tablo incelendiğinde Yabancı Dil Olarak Arapça öğretimi ile ilgili çalışmaların diğer öğrenen gruplarına nazaran lisans öğrencileri (n=60) üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Lisans öğrencilerinden sonra ortaöğretim öğrencileri (n=7) ve medrese öğrencileri (n=6) ile ilgili çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu durumu, Yabancı Dil Olarak Arapça öğretimi ile ilgili araştırmalarda veri elde etmenin lisans öğrencilerinde daha kolay olmasına bağlayabiliriz. Makalelerin örneklem büyüklüklerine ilişkin frekans ve yüzde değerleri Tablo 12`de verilmiştir.

Tablo 12. Makalelerin Örneklem Büyüklükleri

Kategori	f	%	Kategori	f	%
1-10 arası	0	0	101-300 arası	7	21.2
11-30 arası	4	12.1	301-1000 arası	8	24.2
31-100 arası	11	33.3	1000'den fazla	3	9.1
Toplam			33	100	

Araştırma inceleme kategorisinde incelenen 41 makalenin 33 tanesinde örneklem büyüklüğü verilmiştir. Örneklem büyüklüğü belirtilen makalelerin %12.1'i 11 ile 30 arasında, %33.3'ü 31 ile 100 arasında, %21.2'si 101 ile 300 arasında, %24.2'si 301 ile 1000 arasında ve %9.1'i 1000'den fazla örneklem büyüklüğüne sahiptir. Makalelerin amaç/konu alanlarına göre dağılımı Tablo 13`de verilmiştir.

Tablo 13. Makalelerin Amaç/Konu Alanlarına Göre Dağılımı

Amaç/Konu Alanları	f	%	Amaç/Konu Alanları	f	%
Arapça Öğretim Programları	11	7.3	Arapça Öğretiminde Öğrenci/Öğretmen Özellikleri	16	10.6
Arapça Öğretim Tarihi	14	9.3	Arapça Öğretiminde Ölçütler	1	.7
Arapça Öğretim Yaklaşımları-Metot-Yöntem	43	28.5	Arapça Öğretiminde Yaşanan Problemler ve Çözüm Önerileri	11	7.3
Arapça Öğretim Materyalleri	5	3.3	Arapça Öğretimine Yönelik Durum Tespiti	5	3.3
Arapça Öğretiminde Dört Dil Becerisi	18	11.9	Dil Öğrenme Stratejileri	6	4
Dil Öğretimi ve Teknoloji	5	3.3	Fasih Arapça Öğretimi	1	.7
Farklı Ülkelerde Arapça Öğretimi	11	7.3	Lehçe Öğretimi	1	.7
Okul Öncesi Arapça Eğitimi	1	.7	Ölçme Değerlendirme	2	1.3
Toplam				151	100

İncelenen makalelerin konu alanlarına bakıldığında en fazla Arapça öğretim yaklaşımları-metot-yöntem (n=43) önerisinin çalışıldığını görülmektedir. Çalışmaların konu alanı olarak yoğunlaştığı diğer kategorileri şu şekilde sıralayabiliriz; Arapça öğretiminde dört dil becerisi (n=18), Arapça öğretiminde öğrenci/öğretmen özellikleri (n=16), Arapça öğretim tarihi (n=14), farklı ülkelerde Arapça öğretimi (n=11), Arapça öğretiminde yaşanan problemler ve çözüm önerileri (n=11).

Arapça Öğretim Materyalleri (n=5) konu alanında kitap-araç analizine ve materyal tasarımına yönelik çalışılmıştır. Dil Öğrenme Stratejileri (n=8) alanında dinleme stratejileri ve kelime öğrenme stratejilerine daha çok yer verilmiştir. Ölçme Değerlendirme alanında gerçekleştirilen (n=2) çalışmalar dört dil becerisine yönelik sınav hazırlama ve web tabanlı Arapça ölçme değerlendirmeyi içermektedir. Dil Öğretimi ve Teknoloji (n=5) alanında Arapça öğretimine yönelik internet kaynakları, uzaktan eğitim ve sosyal medya araçları ile öğretim alt dallarında çalışılmıştır. Arapça Öğretim Programları (n=11) alanında program önerisi ve değerlendirmesi yapılmıştır. Arapça Öğretimine Yönelik Durum Tespiti (n=5) konu alanında genel olarak Anadolu İmam Hatip Liselerinde ve İlahiyat Fakülteleri Arapça hazırlık sınıflarında verilen Arapça öğretimi durumuna yönelik tespitlere yer verilmiştir. Arapça Öğretim Yaklaşımları-Metot-Yöntem Konu Alanı alanına ilişkin frekans değerleri Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14. Arapça Öğretim Yaklaşımları-Metot-Yöntem Konu Alanı

Kategori	f	Kategori	f
Dil Öğretiminde Edebiyat	10	Dil Bilgisi Öğretiminde Yöntemler	5
Kelime Öğretim Yöntemleri	7	Dilbilim Öğretimi	2
Eşdizimsel Farkındalık	1	Sözlük Kullanımı	1
Çeviri Eğitiminde Yöntemler	1	Müzik Kullanımı	2
Kısa Film ile Öğretim	1	Medreselerde Arapça Öğretim Metotları	3

Arapça öğretiminde yöntem, metot ve yaklaşım konu alanı ile ilgili makalelerde çoğunlukla dil öğretiminde Edebiyat kullanımına (n=10) yer verilmiştir. Kelime öğretim yöntemleri (n=7), dil bilgisi öğretiminde yöntem önerileri (n=5) ve halen Arapça eğitimi-ne devam eden medreselerde öğretim metotlarının (n=3) incelendiği makalelerin yanı sıra sözlük kullanımı, müzik kullanımı, kısa film kullanımı gibi çalışmalar da yer almıştır.

Tablo 15. Arapça Öğretiminde Dört Dil Becerisi Konu Alanı

Kategori	f
Sözlü İletişim Becerileri	8
Yazılı Anlatım Becerileri	6
Dinleme Becerileri	2
Okuma- Anlama Becerileri	1

Tablo 15’de belirtildiği üzere Arapça öğretiminde dört dil becerisi konu alanında en çok çalışma; ülkemizde Arapça öğreniminde yaşanan en büyük sorun olarak görülen sözlü iletişim becerilerinde (n=8) gerçekleştirilmiştir. Sözlü iletişim becerilerini Yazılı anlatım becerileri (n=6) ve Dinleme becerileri (n=2) takip etmiştir. Okuma-anlama becerileri ile ilgili bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

Tablo 16. Arapça Öğretiminde Öğrenci/Öğretmen Özellikleri Konu Alanı

Kategori	f
Tutum	7
Motivasyon	3
Öz yeterlik	1

Arapça Öğretiminde Öğrenci/Öğretmen Özellikleri Konu Alanına bakıldığında en çok öğretmen ve öğrencilerin Arapçaya yönelik Tutumlarının (n=7) incelendiği anlaşılmak-

tadır. Öğrencilerin Arapça öğrenim sürecindeki motivasyonları ile ilgili (n=3) çalışma gerçekleştirilmiştir.

Tablo 17. Arapça Öğretim Tarihi Konu Alanı

Kategori	f
Arapça Öğretim Tarihi Süreç Analizi	8
Arapça Öğretim Tarihinde Kullanılan Öğretim Metotları	5
Arapça Öğretim Tarihinde Kullanılan Materyal Analizi	1

Arapça Öğretim Tarihi Konu Alanı ile ilgili frekans dağılımının verildiği 17. Tabloya bakıldığında en çok çalışmanın Arapça öğretim tarihi süreci (n=8) ile ilgili olduğu görülmektedir. Özellikle Osmanlı dönemi eğitim kurumlarında Arapça öğretiminin seyri üzerine araştırmalar yer almıştır. Aynı şekilde özellikle Osmanlı döneminde kullanılan öğretim metotları (n=5) daha çok çalışılan kategoride yer almıştır.

4. Sonuç ve Öneriler

Türkiye’de 2000-2019 (dâhil) yılları arasında Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretimi ile ilgili yayınlanmış makalelerin incelenerek alandaki araştırma eğilimlerini belirlenmeyi amaçlayan bu çalışmada 82 dergide yayınlanmış 151 makale; yayınlandığı yıl, kurum, yazar sayısı, yöntemi, veri toplama araçları, örneklem özellikleri, veri analiz teknikleri, konu alanları ve konuları açısından incelenmiştir.

Son yıllarda yabancı dil olarak Arapça öğretimi alanında yayınlanan makalelerin sayısında belirgin bir artış görülmektedir. Bu durumu son dönemlerde ülkemizde Yabancı dil olarak Arapça öğretimi alanına yönelik önemin artması ve bu alandaki geleneksel yaklaşımın ötesinde pratiğe ve uygulamaya yönelik yöntemlere ihtiyaç duyulmasına bağlayabiliriz. Ancak yaygın olarak ortaokul, ortaöğretim seviyesinden lisans, Yüksek Lisans ve doktora seviyesine kadar Arapça öğretiminin yapıldığı ülkemiz için bu alanda yapılmış çalışmalar yeterli değildir. Alanla ilgili yapılan araştırmaların çoğunluğu Arapça öğretiminde yaşanan problemlere işaret etmesine rağmen çözüm odaklı, yöntem ve metodu belirlenmiş uygulama önerisine yönelik araştırmalara daha çok ihtiyaç vardır.

Yabancı dil olarak Arapça öğretimi ile ilgili çalışmaların ve bu alanda yapılacak araştırmaların sayı ve niteliğinin artması Arap Dili Eğitimi ana bilim dallarının daha fazla olması ile mümkündür. Zira araştırmanın verilerine bakıldığında ülkemizde Arapça Öğretmenliği lisans eğitimi veren Gazi Üniversitesi Arapça Öğretmenliği yayın açısından en fazla katkıyı sağlayan kurum olmuştur.

Yapılan incelemede Arapçanın yabancı dil olarak öğretimi alanında en çok yayın yapan dergiler alan bakımından doğu dilleri ve edebiyatı alanındaki dergiler olmuştur. Bunlardan Arapçanın yabancı dil olarak öğretimine yönelik yayın yapan Nüşa (Şarkiyat

Araştırmaları Dergisi) ilk sırada yer almıştır. Arapça öğretimi ile ilgili çalışmalara daha çok yer veren diğer dergiler ise EKEV Akademi Dergisi ve Turkish Studies olarak bulunmuştur.

Arapça öğretimi ile ilgili gerçekleştirilmiş makalelerde Araştırma/İnceleme türünden çok Kuramsal (Derleme), araştırma desenlerinde ise deneysel çalışmalardan çok Betimsel çalışmalar büyük orana sahiptir. Buna ek olarak çalışmaların araştırma inceleme kategorisinde nicel ağırlıklı olduğu görülmektedir. Önemli sayıda makalenin Kuramsal (Derleme) olması çalışmaların yöntemlerinin genel seyrini göstermektedir. Ayrıca eğitim araştırmalarında sıklıkla kullanılan karma desenli çalışmaların yok denecek kadar az olması da alanın bu konudaki eksikliğini göstermektedir. Bu durum veri toplama araçlarının çeşit yönünden az olduğunu, analiz tekniklerinin temel düzeyde kaldığını ve ileri düzey analiz tekniklerinin kullanılmadığını göstermektedir. Ayrıca incelenen makalelerde Yöntem ve teknik bilgisi verilmeyen/olmayan araştırmaların sayı bakımından fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu durumu ülkemizde yabancı dil olarak Arapça öğretimi alanı için bilimsel açıdan olumsuz olarak değerlendirebiliriz. Yabancı dil eğitimi kapsamında gerçekleştirilen bu çalışmaların dört dil becerisini kapsayan, deneysel desende, karma veya uygulamalı olmasının araştırma çeşitliliğini sağlayarak alana büyük katkı yapacağı göz ardı edilmemesi gereken bir gerçektir.

Makalelerin yazar sayısına bakıldığında tek yazarlı çalışmaların iki veya üç yazarlı çalışmalara göre daha yoğun olduğu göze çarpmaktadır. Bu durumu kuramsal (Derleme) çalışmalarının daha fazla olması ile bağdaştırabiliriz.

Veri toplama araçlarına bakıldığında yoğun bir şekilde doküman kullanımı olduğu görülmektedir. Doküman incelemelerine göre ölçek ve formların daha az kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu nedenle öğrenen katımlı deneysel araştırma ve uygulamalara daha fazla ihtiyacın olduğu söylenebilir.

Araştırmada incelenen çalışmaların örneklem gruplarının büyük oranda lisans öğrencilerinden oluştuğu görülmektedir. Eyüp, Yurt ve Stebler 'in (2012) dil çalışmalarını incelediği araştırmalarında da lisans öğrencilerinin en çok tercih edilen örneklem grubu olduğu belirtilmiştir. Ancak ülkemizde özellikle ortaöğretim grubu Anadolu İmam-Hatip Lisesi öğrencilerinin yaygın olarak yabancı dil olarak Arapça öğrenimi süreçlerinde yaşadıkları sıkıntılar göz önünde bulundurularak, çalışma gruplarının lisans düzeyinin yanı sıra ortaöğretim gruplarına da yönelmesi gerekmektedir. Bu durum hâlihazırdaki ortaöğretim öğrencilerinin lisans dönemi Arapça öğreniminde hazır bulunuşluklarının sağlanmasına olanak sağlayabilir.

Makalelerin konu alanları açısından incelemenin neticesinde en yoğun çalışmanın Arapça öğretim yaklaşımları-metot ve yöntemler üzerinde olduğu, bunu Arapça öğretiminde dört dil becerisi, Arapça öğretiminde öğrenci/öğretmen özellikleri, Arapça öğretim tarihi, farklı ülkelerde Arapça öğretimi üzerinde çalışmalarının takip ettiği görülmektedir. Arapça öğretimi alanında hazırlanmış olan araştırmaların konu alanlarını dil becerileri açısından değerlendirdiğimizde; yapılan çalışmaların büyük oranda sözlü iletişim bece-

rileri ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz. Konuşma becerileri üzerine yapılan çalışmalarını sırasıyla yazılı anlatım becerileri ve dinleme becerileri üzerine yapılan çalışmalar takip etmiştir. Ancak Okuma-anlama becerileri ile ilgili sadece bir çalışma gerçekleştirildiği görülmüştür. Bu sonucu ülkemizde Arapça öğretiminde sadece gramer kurallarına maruz kalmaktan kurtulma ve aşırı teorik bilgilerden uzaklaşıp pratiğe yönelme isteğinin göstergesi olarak ifade edebiliriz. Aynı şekilde bu sonuçlar ile konuşmaya yönelik araştırmalarda yoğunlaşma olurken okuma ve anlamaya yönelik çalışmaların göz ardı edildiği görülmektedir. Türkiye’de dil eğitimi alanında yapılan çalışmalarını inceleyen araştırmalara bakıldığında ise (Erdem, Gün, Şengül ve Özkan, 2015; Sevim ve İşcan, 2012 ve Büyükkiz, 2014) en çok okuma ve yazma alanlarında yoğunlaşma olduğu söylenebilir. Ancak dil öğretiminde dört temel becerinin göz ardı edilmemesi ve bu temel becerilerin kazanımına yönelik ölçek geliştirilmesi veya uyarlanması ile ilgili öneri ve çözüm odaklı çalışmalara ağırlık verilmesi gerekmektedir.

Arapça öğretimi ile ilgili yayınlarda, öğrenci/öğretmen özelliklerini inceleyen çalışmaların az olduğu dikkat çekicidir. Arapça öğrenen ve öğretenlerin bireysel farklılıklarına dikkat çeken çalışmaların yapılması alana katkı sağlayacaktır.

Yabancı dil olarak Arapça öğretimi ile ilgili yayınlarda yaklaşımlar-metot ve yöntemlere odaklanmak tek başına yeterli değildir. Yöntem ve metotları uygulayacak öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda ihtiyaç analizinin yapıldığı çalışmalar gerekli görülmektedir.

Arapça öğretimine yönelik dijital öğrenme araçlarının ele alındığı veya geliştirilmesi-ne katkıda bulunacak daha fazla araştırma yapılması gereklidir.

Son yıllarda yabancı dil olarak Arapça öğretimi alanında yapılan araştırmalarda artış eğilimi görülse de ülkemiz için bu alanda yapılmış çalışmaların yeterli olduğunu söyleyemeyiz. Arap Dilinin ülkemizde öğretimi ile ilgili problemlerin çözümüne yönelik daha fazla bilimsel araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Kaynakça

- Baki, Y. (2019). Research trends in teaching Turkish to foreigners yabancılara Türkçe öğretimi alanındaki araştırma eğilimleri. *International Journal of Language Academy*, 7(3), 22-41.
- Banguoğlu, T. (1974). *Türkçenin grameri*. İstanbul. Baha Matbaası.
- Bozkurt, B., ve Uzun, N. (2015). Türkçenin eğitimi-öğretimine ilişkin bir alan yazını değerlendirmesi: Uluslararası bilimsel toplantılarda eğilimler/yönelimler. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 1-15.
- Büyükkiz, K. (2014). Yabancılara Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezler üzerine bir inceleme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(25), 203-213.

- Cinnî, İ. (2003). Ebu'l-Feth Osman. *el-Hasâ'is*. Nşr. Abdulhamid Hindâvî. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye.
- Coşkun, E., Özçakmak, H. ve Balcı, A. (2012). Türkçe eğitiminde eğilimler: 1981-2010 yılları arasında yapılan tezler üzerine bir meta-analiz çalışması. E. Yılmaz, M. Gedizli, E. Özcan ve Y. Koçmar (Editörler), *Türkçenin Eğitimi Öğretimi Üzerine Çalışmalar*. Ankara: Pegem Akademi. s. 204-212'deki makale.
- Cresswell, J. W. (2014). *Research design qualitative, quantitative and mixed methods approaches*. Los Angeles: Sage.
- Demircan, Ö. (1988). *Dünden bugüne Türkiye'de yabancı dil*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Doğan, Y., ve Öz Çakmak, H. (2014). Dinleme becerisinin eğitimi üzerine yapılan lisansüstü tezlerin değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(2), 90-99.
- Erdem, M. D., Gün, M., Şengül, M. ve Özkan, E. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yazılmış bilimsel makalelerde geçen anahtar sözcüklere ilişkin bir içerik analizi. *On dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(1), 213-237.
- Ergin, M. (1962). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Eyüp, B., Uzuner Yurt, S., ve Stebler, M. Z. (2012). Türk dili ve edebiyatı öğretimine yönelik yapılan akademik çalışmalar üzerine bir inceleme. *Turkish Studies*, 7(1), 1119-1131.
- Fârâbi, (1989), *İhsâ'u'l-Ulum, ilimlerin sayımı*, Çev. A. Ateş, İstanbul MEB Yayınları, (eserin orijinal baskı tarihi bilinmiyor.).
- Gencan, T. N. (1966). *Dilbilgisi*. İstanbul: Türk Dil Kurumu.
- Gökçe, O. (2006). *İçerik analizi: kuramsal ve pratik bilgiler*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Gültekin, S. (2013). *İmam hatip ortaokulları 5. sınıflarda Arapça öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hazer, D. (2002). Osmanlı medreselerinde Arapça öğretimi ve okutulan ders kitapları. *Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1, 274-293.
- Işkın, G. S., ve Daşkiran, Y. (2011). İlahiyat fakülteleri Arap dili ve belagatı anabilim dallarında yapılan lisansüstü tezlerle ilgili bir değerlendirme. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 35(1), 46-60.
- Kilinçkaya, A. (2015). Türkiye'de Arap dili alanında yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri-III (2004-2013). *Sarkiyat Mecmuası*, 27(2), 95-130.
- Miles, M. B., Huberman, A. M., ve Saldana, J. (2014). *Qualitative data analysis: A methods sourcebook*. Los Angeles: Sage.
- Ozan, C., & Köse, E. (2014). Eğitim programları ve öğretim alanındaki araştırma eğilimleri. *Sakarya University Journal of Education*, 4(1), 116-136.

- Selçuk, Z., Palancı, M., Kandemir, M., ve Dündar, H. (2014). Eğitim ve bilim dergisinde yayınlanan araştırmaların eğilimleri: İçerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 39(173), 430-453.
- Sevim, O. ve İşcan, A. (2012). Türkçenin eğitimi ve öğretimi alanında yapılan yüksek lisans tezlerinde geçen anahtar kelimelere dönük bir içerik analizi. *Turkish Studies*, 7(1), 1863-1873.
- Soyupek, H. (2004). *İkinci Meşrutiyet'ten günümüze Türkiye'de Arapça öğretimi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sözbilir, M., ve Kutu, H. (2008). Development and current status of science education research in Turkey. *Essays in Education*, (Special Issue), 1-22.
- Özkan, M. (2008). *İnsan iletişim ve dil*. İstanbul: 3F.
- Tavşancıl, E., Aslan, E.A. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*, Ankara: Epsilon Yayınları.
- Uzunoğlu, M. V. (2015). Türkiye'de Arap dili alanında yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri - III (1956-2013). *Nüsha Şarkiyat Araştırmaları Dergisi*, 15(40), 1-52.
- Uzunoğlu, M. V. (2005). Türkiye'de Arap dili alanında yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri - II (1956-2004), *Nüsha Şarkiyat Araştırmaları Dergisi*, 5(17), 7-36.
- Uzunoğlu, M. V. (2003). Türkiye'de Arap dili alanında yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri-I (1956-2002). *Nüsha Şarkiyat Araştırmaları Dergisi*, 3(8), 7-31.
- Vardar, B. (1998). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*. İstanbul: ABC Yayınları.
- Varişoğlu, B., Şahin, A., ve Göktaş, Y. (2013). Türkçe eğitimi araştırmalarında eğilimler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), 1776-1781.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, D. (2016). Uluslararası dil dergilerinde yayımlanan makalelerin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(2).